

recenze

Tom Webster /
Karel Hanza

Richard Dawkins /
Věra Tydlitátová

Karel Hanza

Godly Clergy in Early Stuart England The Caroline Movement

WEBSTER, Tom, c. 1620–1643., Cambridge University Press, Cambridge, (1997)

Kniha je rozdělena na čtyři hlavní části a do osmnácti kapitol. První část publikace se zabývá vzděláváním duchovních v Anglii v první polovině sedmnáctého století, asociacemi duchovních v rámci Anglikánské církve. Druhá sekce knihy pojednává o roli duchovního v rámci komunity věřících a načrtává profil „zbožného“ duchovního. Kapitola také pojednává vztahu religiozity a společnosti. Třetí část se soustřeďuje na období Laudova episkopátu a puritánských duchovních, kteří se snažili zformovat alternativní modely eklesiologie. Část knihy se zabývá církevní politikou Lauda a perzekuci puritánských duchovních. Poslední partie knihy studuje puritánský exil v Americe a vnitřní diferenciaci puritánských duchovních, pozornost je také soustředěna na analýzu eklesiologických konceptů puritánů.

Publikace je velmi precizní analýzou a vzhledem do formování puritánských duchovních elit 17. století v Anglii. Autor se velmi zručně snaží odhalit vývojové trendy ve formování duchovní identity puritánského kléru. Velká část knihy je proto věnována vzdělávání puritánských duchovních na univerzitách, ale i v tzv. konferencích, což byla pravidelná setkávání duchovních v rámci diecézí. Tato setkávání přirozeně přivolala na sebe pozornost Laudova establishmentu a musela čelit perzekuci či prchnout do exilu v Nové Anglii. Většina duchovních Nové Anglie jako např. John Cotton prošli těmito konferencemi. I John Winthrop se účastnil jako laik těchto setkávání. Tato pololegální

neformální setkávání duchovních podle autora velkou měrou přispěla k formování puritánské identity nonkonformistů.

Laudovy metody církevního dohledu tzv. metropolitních nebo diecézních vizitací byly účinným nástrojem perzekuce a eliminace puritánských duchovních. Tyto praktiky vzbuzovaly patřičné obavy a přiměly mnoho duchovních včetně Johna Cottona k emigraci. Při vizitacích se kontrolovala konformita duchovních s novými nařízeními Lauda, jakými byly přísné dodržování liturgie *Knihy modliteb*, nošení církevních rouch, ale především zamřížování oltářů, uctívání hostie, klekání při eucharistii a znamení kříže při křtu. Toto byly znaky konformity a loajality k Laudovým „novotám“, jak nazývali jeho reformy puritáni. Ten, kdo se nechtěl přizpůsobit, musel volit buď exil, nebo hrozbu suspendace a vězení. Byl také připraven seznam článků, které museli duchovní odpřisáhnout. Bylo tam např. uvedeno, že římská církev vedená papežem je opravdová církev, že církevní lid nemá volit sobě církevní duchovní. Pro puritány to bylo naprosto nepřijatelné a vnímali to oprávněně jako návrat k Římu.¹

Autor důkladně analyzuje literární činnost puritánských duchovních v oblasti devocionální literatury, která si kladla za úkol budovat osobní spiritualitu jak duchovních tak i puritánských laiků. Rozebírá puritánskou praxi „duchovního sebezkušování“ na formování sociální a náboženské identity puritánů. Autor zdůrazňuje puritánskou doktrínu konverze v puritánském teologickém proudu „experimentálního kalvinismu“, který kladl důraz na skutečnost tzv. osobního obrácení. Proto toto hnutí bylo typické hledání známek božího vyvolení v životě člověka. Tato část knihy je velmi pečlivou analýzou širokého spektra duchovní literatury. Webster tady vycházel z velmi bohaté pramenné báze osobních deníků, které jsou typickými prameny pro bádání v této oblasti historie popřípadě antropologie. Puritánským cílem bylo vytvářet svá vlastní společenství v rámci oficiální církve, které chápali jako svým způsobem duchovní avantgardu, která měla postupně reformovat stávající státní církev. Nechtěli rozhodně jít cestou separatismu, ale cestou postupných reforem. Samozřejmě tyto praktiky nemohly zůstat mimo pozornost vůdců Anglikánské církve. V této fázi ještě ani sami puritáni nebyli schopni dohlédnout eklesiologické konsekvence svého snažení. Tento trend velmi hluboce odcizil puritánské hnutí oficiálnímu vedení církve, které kladlo důraz především na formální liturgickou stránku, episkopální systém a arminiánskou soteriologii. Což byla skutečnost, kterou puritáni nemohli ignorovat. Laudův establishment tyto snahy vnímal jako ohrožení integrity státní církve, především puritánský důraz na církevní kázeň. Situaci vyhrocovala i útočná kázání směřovaná proti „novotářství“ arcibiskupa Lauda.²

Knihy je souborem sond do církevní historie Anglie v sedmnáctém století. Jednotící ideou díla je identita duchovních puritanismu, která je vykreslována na po-

zadí oficiální církevní politiky, ale i z vlastní vnitřní perspektivy. Snaží se vykreslit jeho cíle a ambice. Publikace jistě patří k tomu nejlepšímu z dílny univerzitního nakladatelství v Cambridge a pro českou historickou obec je velmi nepostradatelným zdrojem informací pro náboženské dějiny Anglie a raného novověku obecně.

WEBSTER, Tom, c. 1620–1643, Cambridge University Press, Cambridge, první vydání 1997, 350 stran.

1) Tom Webster, *The Godly Clergy*, s. 236

2) *tamtéž*, s. 145